

Açılın kapılar anayurda dönelim...

Bir yanı Tanrı dağlarının beyaz zirveleri, bir yanı göl bir yanı meyve bahçeleri, verimli vadiler ve düzlükler

ALMATI'nin muhteşem manzaralarına uyanıyoruz. Kent, yatay ve dikey geniş cadde ve hiyabanlarıyla 1854 yılında Rus işgalinden sonra eski şehir genişletilerek yeniden kurulmuş. Geniş kaldırımları, çiçekli yolları, birbirini kapatmayan binaları, yeşil alanları, çağlayan suları, parkları, tiyatroları, opera binaları, müzeleri... Büyüleniyoruz. Kentin en yüksek tepesinde Kök-Töbe Eğlence Parkı, Çimbulak kayak merkezi, spor alanları var. Kentten teleferikle 6 dakikada ulaşılıyor, oradan manzarayı seyretme cazibesini kaçırmayın. Bu kent Kazakistan'ın en büyük kenti. Ülkenin kültürel, ticari ve ekonomik merkezi burası: Almatı. Elmalı anlamına geliyor. Eski adı Alma Ata'ydı. Elmanın ata yurdu anlamında. Bana daha sıcak ve daha anlamlı geliyordu. Almatı adıyla bu zengin anlam biraz daraltılmış oldu. Acaba başkent buradan Astana'ya taşındığı için mi anlamı daraltıldı, bilemiyorum. Belki de Kazakçada başka bir incelik içeriyor.

Zengin bir kahvaltıda sonra caddelere çıkıyoruz. "Bu kadar büyük ülkeyi, bu kadar zenginliği yirmi milyon insan nasıl gün yüzüne çıkarır?" diyorum. Eldiyar bu soruyu bekliyormuş gibi grubumuzun önüne geçiyor. Kestane ağaçlarının altında duruyoruz. Hava puslu, yağmur kokusu var. "Evet, ülke çok geniş, sayısız insan gücüne ihtiyaç var. Sovyetler Birliği döneminde, özellikle Stalin'in politikaları nedeniyle Kazak nüfusu başka ülkelere göç etti. Bugün Çin, Özbekistan, Rusya, Moğolistan, Afganistan, İran ve Türkiye başta olmak üzere birçok ülkede önemli sayıda Kazak yaşıyor. Bunların sayısı 4-5 milyon olarak tahmin ediliyor. Kazakistan bağımsızlığını kazandıktan hemen sonra parlamento Haziran 1992'de bir "Göç Yasası" kabul etti. Bu yasayla, başka ülkelere Kazakistan'a geri dönmek için düzenlemeler yapıldı. Maddi destek konusunda kararlar alındı. Bugüne kadar bir milyondan fazla Kazak geri döndü. Bu sayı yeterli değil. Dönüşün hızlanması için hükümetin teşvik paketleri devam ediyor."

"Nasıl bir teşvik öngörüyorsunuz?" diye yeniden soruyorum.

"İş ve ev garantisi veriyor hükümet. Gelenlere ev alması için karşılıksız para veriliyor, iş yeri gösteriliyor."

"Kazak olmayanlar da gelip yerleşebilir mi?" diye soruyorum.

"Rusya'dan, Çin'den, Kore'den insanların ilgisi büyük," diyor.

"Peki, yabancılar için şartlar nedir?"

"Yabancılar teşvik yok ama, bir mülk alanlara, ya da iyi bir emekli aylığı ile gelenlere veya iyi bir meslek sahibi olanlara ve evlenerek buraya yerleşmek isteyenlere şans tanınıyor. Öğrenci olarak gelip yerleşenler de var."

Kazakistan'a yerleşmenin açık kapıları bunlar. Ama iki devlet arasında bir göç anlaşması yapılırsa göç hareketi daha da kolaylaşacak. Bizim devletten ricam zaman yitirmeden Kazakistan ile bir göç anlaşması imzalayarak kapıları açmak, bin yıl önce başlayan göçü bir miktar geri çevirmektir. Çin ve Rusya'nın nüfus oranını kendi lehlerine çevirmelerine seyirci kalmamız. "Saat 6.00'da kalkıp işe yetişmek zor be abi!.."

İnsan Kendi Evinin Beyi Olunca...

2

Yücel Feyzioğlu

Fotoğraflar: Brigitte ve Frank Gorille

Yürüyoruz. Kentin çiçekli, ağaçlı geniş caddeleri ve planlı dokusu rahatlatıyor hepimizi. Eldiyar açıklamaya devam ediyor: "Kazakistan'da aylık elektrik gideri 4 Dolar karşılığı Tenge ödenir. Gaz 3 dolar, su 2 dolar, internet 8 dolardır. Aylık gelir 800-1000 dolar."

Mısır ve Hindistan araştırma gezilerimizde gördüğümüz bir tane dilenciye bile rastlamıyoruz. Her yan tertemiz. Bir şeyler satmak için ya da aşevlerine davet etmek için kimse bizi zorlamıyor.

Pazar yerine giriyoruz. Kadın erkekli satıcılar var.

Tezgâhlar tıklım tıklım dolu. Bizde olmayan cevizler, kabuğunun içinde ikiz bademler, kocaman kavunlar, farklı meyve türleri... Tezgâha yaklaşıp yaklaşmaz bizde olduğu gibi, "Buyurun, tadına bakın," diyorlar. Hepsini çok lezzetli. Babür Şah koca Hindistan'ı alıp imparatorluk kurduğu halde buranın kavununu, kaysısını ve cevizini neden o kadar sevdiğini ve özlediğini şimdi daha iyi anlıyorum.

Bir grup kadının Posof şivesiyle konuşmalarını fark ediyorum.

"Siz Türkiye'den mi buraya göçtünüz?" diye soruyorum. "Hayır, Ahıska'dan." Stalin'in 1944 yılında hayvan vagonlarıyla sürgüne gönderdiği Ahıskalı Türklerin 4. Kuşak çocukları. O dili hiç unutmamışlar. Kazakça ve Rusça da konuşuyorlar.

"İşinizden memnun musunuz, iyi kazanıyor musunuz?" diye soruyorum. "İyidir, memnunuz." "Peki, hiç mi zorluk çekmiyorsunuz?" Kadınlardan biri hemen atılıyor: "Zorluk olmaz mı, sabah saat 8.00'de burada olmak için 6.00'da kalkmak zor be abi! Yoruluyoruz, burada uyum geliyor."

Evler kendilerininmiş. Kırgızistan'da olduğu gibi Kazakistan'da da fark ettiğim bir şey var. İnsanların ucuz ve iyi beslenmesi sağlanmış, konut sorunu önemli ölçüde çözülmüş. Bir ülkede bu sorunu çözdünüz mü halkın genelini memnun ediyorsunuz.

BİR EFSANEDİR DİLLERDE DOLAŞAN...

Merkez Camiyi ve Yeşil Çarşı'yı ziyaret ettikten sonra tamamen ahşaptan inşa edilmiş ve korunmuş dünyada birkaç kiliseden biri olan Yükseliş Katedrali'ne de ev sahipliği yapan 28 Panfilov Parkı'na yöneliyoruz. Bu park, dünya kentlerindeki en büyük parklardan biri. Önemli özelliği sadece büyüklüğü değil:

Unutulmaz bir efsaneye ev sahipliği yapmasıdır. Orta Asya'da Rus adıyla anılan bütün cadde, alan, park ve anıt adları değiştirildiği halde bu parkın adı değiştirilmemiştir. Sebebi ise dilde dolaşan büyük bir efsanedir. Efsane şöyle: Hitler orduları ilerlemektedir, Moskova'ya 20 km yaklaşmışlardır. Moskova'nın düşmesi an meselesi. Hatta Sovyet başkenti Almatı veya Bişkek'e taşıma konusu gündeme gelmiş. Stalin Hitler ordularını durdurmak için bir deneme daha yapar. Taşkent'te Timurlenk'in mezarını açtırır, kemiklerini bir tabuta koyup bir jetle Moskova önlerinde ve cephenin üstünde uçurur. Timur hiçbir zaman bir yenilgi tatmadığı için onun ruhunun Hitler saldırısını durduracağı inancını yayar. Bir yandan da Özbek,

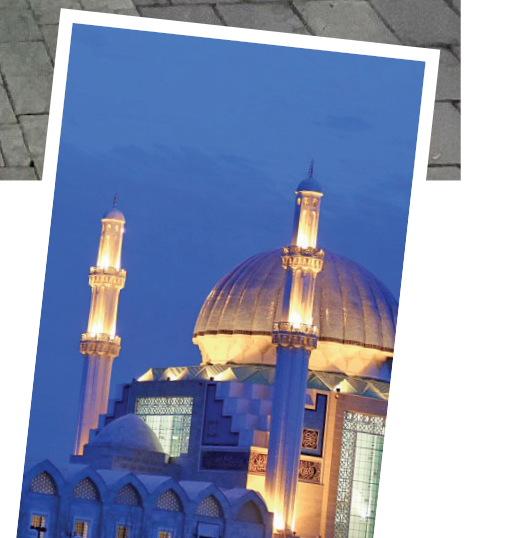
Kırgız, Kazak, Rus askerlerinden bir saldırı birliği kurar. Bunlar 28 kişidir. Birliğin başına Kasım 1941'de Ivan Vasilyevich Panfilov atanır. Gözü pek bir tümgeneraldir Panfilov. 16 Kasım'da birliğine saldırı emrini verir, kendisi de ön saflardadır. 18 Alman tankını havaya uçurur, Hitler ordusunu durdururlar. Panfilov dâhil hepsi vurulur ama Almanların morali fena halde bozulur, Sovyet ordularının motivasyonu yükse-

Bugün Çin, Özbekistan, Rusya, Moğolistan, Afganistan, İran ve Türkiye başta olmak üzere birçok ülkede önemli sayıda Kazak yaşıyor.

Yabancılar teşvik yok ama, bir mülk alanlara ya da iyi bir emekli aylığı ile gelenlere veya iyi bir meslek sahibi olanlara ve evlenerek buraya yerleşmek isteyenlere şans tanınıyor.

lir. Alman ordularını yenilgiye götüren başlangıç budur diyorlar. Bu nedenle birçok park, cadde, okul ve alana 28 Panfilov adı verilir. Burada da görüldüğü gibi bizim Güven Parkına benzer, kaba saba heykeller dikilir. Timurlenk'in tabutu da geri getirilip anıt mezarına konur. Stalin'in Türkistan'da yıkıp harap etmediği anıt mezarlardan biridir. Daha sonra Özbekistan'ı anlatacağım bölümde yazacağım.

Yarın: Çimkent: Aşk, Geleneğe Kurban Edilir mi?..